

บทความวิชาการ

ความก้าวหน้าด้านการสอนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

The Progression of String Teaching in Songkhla Rajabhat University
from The Past to The Present

วิชัย มีศรี^{1*} และ มนสิการ เหล่าวานิช²

Wichai Mesri^{1*} and Monsikarn Laovanich²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความก้าวหน้าด้านการสอนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ด้วยกระบวนการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จากการศึกษา 1) ด้านหลักสูตร พบว่า เริ่มต้นเป้าหมายหลักสูตรเพื่อผลิตครู ต่อมาผลิตนักดนตรีอาชีพ ส่วนเครื่องสายสากลเปิดสอนมาตั้งแต่ต้น 2) ด้านผู้สอน พบว่า อาจารย์ประพันธ์ ขวัญประดับ เป็นผู้สอนคนแรกที่นำเครื่องสายสากลเข้ามาบรรจุในหลักสูตร 3) ด้านผู้เรียน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานด้านเครื่องสายสากลมาก่อนจึงเน้นการมาเริ่มเรียนใหม่ และ 4) ด้านการเรียนการสอน พบว่า เน้นการสร้างผู้เรียนเครื่องสายสากลใหม่ตั้งแต่พื้นฐาน ทั้งการเรียนตัวต่อตัวและการเรียนรวมวง การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ด้านประวัติศาสตร์ รวมทั้งการพัฒนาการเรียนการสอนเครื่องสายสากลต่อไป

คำสำคัญ: ความก้าวหน้าด้านการสอน, เครื่องสายสากล, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Article Info: Received 12 July, 2023; Received in revised form 19 May, 2024; Accepted 5 June, 2024

¹ นิสิตศึกษานิเทศศาสตร์ศึกษา ภาควิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Doctor of Philosophy in Division of Music Education, Department of Western Music, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University
Email: aviolinjazz@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Lecturer in Division of Music Education, Department of Western Music, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University
Email: prettypooky@hotmail.com

* Corresponding Author

Abstract

This academic article aims to examine the evolution of string teaching at Songkhla Rajabhat University from its inception to the present. Through the process of researching information from documents and the people involved. The findings reveal the following key points: 1) The initial curriculum aimed to produce teachers but later evolved to cultivate professional musicians. String instruments have been integral to the program since its inception. 2) As for the instructors, Ajarn Praphan Kwanpradab, the first instructor, played a crucial role in integrating string instruments into the curriculum. 3) Regarding students, the majority lacked prior experience with string instruments, so they focused on starting to learn from the basics. 4) In terms of teaching, the emphasis was on instructing new students in string instruments through fundamental approaches, including both private lessons and ensemble instruction. This study will be useful for the future history and development of string instrument teaching.

Keywords: The progression of Teaching, String instrument, Songkhla Rajabhat University

บทนำ

ดนตรีสากลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยจากการเข้ามาของชาติตะวันตกในหลายๆ ด้าน หากจะกล่าวถึง การศึกษาดนตรีสากลในระบบการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมานั้น ต้องยอมรับว่ายังมีข้อจำกัดอยู่ไม่น้อย ไม่ว่าจะเป็นด้าน บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ การสนับสนุนจากภาครัฐ ความเชื่อทางสังคมที่มีต่อดนตรี เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัย สำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน อันส่งผลกระทบต่อโอกาสทางการศึกษาดนตรีของผู้เรียนที่มีความสนใจ จนกระทั่ง ต่อมาจึงเริ่มมีการพัฒนาหลักสูตรดนตรีเพื่อบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ และได้รับความนิยมจากผู้เรียนในการเข้าศึกษาต่อในทั้งระดับปริญญาตรีและระดับสูงขึ้นไปตามลำดับ ซึ่งสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งต่างก็ได้ พัฒนาหลักสูตร รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียนตามบริบทของแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน ออกไป (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2535)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเป็นสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการศึกษาด้านดนตรีเป็นแห่งแรกของภาคใต้ รวมทั้ง ต่อเนื่องมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2520 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน สามารถเลือกเรียนเครื่องดนตรีสากลได้อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนเครื่องสายสากลที่มีความน่าสนใจ เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งทางหลักสูตรสามารถจัดการเรียนการสอนตั้งแต่เริ่มเปิดหลักสูตรดนตรี และสามารถพัฒนาให้ก้าวหน้า มาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน การศึกษาเรื่อง "ความก้าวหน้าด้านการสอนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน" จึงเป็นการมอย้อนกลับไปศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลภาพสะท้อนความก้าวหน้า การจัดการศึกษาดนตรีในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะการเรียนการสอนเครื่องสายสากลที่ส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษาของ ผู้เรียนในพื้นที่ อันเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมาจากอดีตเพื่อนำมาปรับใช้ในปัจจุบัน และเป็นแนวทางที่ดีในการนำไปสู่การจัด การเรียนการสอนต่อไปข้างหน้าได้อย่างมีทิศทาง

เนื้อหาหรือประเด็นที่ต้องการนำเสนอ

จุดเริ่มต้นของเครื่องสายฝรั่งในประเทศไทย

การติดต่อระหว่างประเทศไทยกับชาติตะวันตกผ่านการเชื่อมต่อทั้งด้านสัมพันธไมตรี การค้าขาย การศึกษา การทหาร รวมไปถึงทางด้านวัฒนธรรม ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ประเทศไทยได้รับเอาวิทยาการความรู้ด้านต่าง ๆ จาก ชาติตะวันตกมาไม่น้อย ดนตรีตะวันตกนับเป็นหลักฐานทางวัฒนธรรมอีกอย่างที่ได้พัฒนากลายมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย โดยในระยะแรกได้รับความสนใจจากเจ้าขุนมูลนายซึ่งเป็นชนชั้นนำในเวลานั้น มีการรับเอารูปแบบดนตรีของชาติตะวันตก เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมต่าง ๆ จากหลักฐานการบันทึกจะเห็นได้จากการนำเครื่องดนตรีประเภท “แตร” มาบรรเลงใน พระราชพิธี อันเป็นการสร้างภาพลักษณ์รูปแบบใหม่แก่ประเทศไทย ในรูปแบบเป็นทางการที่รู้จักกันในชื่อเรียก “วงโยธวาทิต” รวมทั้งยังได้แพร่กระจายและได้รับความนิยมในหมู่ชาวบ้านที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบการบรรเลง จนเกิดเป็นวงดนตรี ประเภท “แตรวง” ในเวลาต่อมา

นอกจากเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายสากลเข้ามาด้วยเช่นกัน ซึ่งจากหลักฐานบันทึกกรมศิลปากร กล่าวว่า ราวปี 2453 ตรงกับรัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดตั้งวงดุริยางค์ประเภทที่เรียกว่า “ออร์เคสตรา” (Orchestra) หรือในสมัยนั้นมีชื่อเรียกว่า “วงเครื่องสายฝรั่งหลวง” ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยสังกัดกรมมหรสพ ระยะแรกได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้คัดเลือกนักดนตรีจากกรมพิณพาทย์หลวงไปฝึกหัดเครื่องสายฝรั่ง ตามความสมัครใจของนักดนตรีเอง เพราะเห็นว่าพื้นฐานทางดนตรีอยู่แล้ว น่าจะฝึกหัดดนตรีฝรั่งได้ง่ายขึ้น มีข้าราชการกรมพิณพาทย์หลวงประมาณ 40 คน ผ่านไป 3 เดือนก็ยังไม่มีความก้าวหน้าจะพอบรรเลงได้ จนครบเวลา 6 เดือนแล้วยังบรรเลงเป็นเพลงไม่ได้ (กรมศิลปากร, 2549)

สนอง คลังพระศรี (2564) ได้เรียบเรียงไว้ในบทความ “พัฒนาการของวงเครื่องสายฝรั่งในสังคมไทย” สรุปใจความได้ดังนี้ ในระยะแรกของการก่อตั้งมีครูดนตรีฝรั่งคนหนึ่งชื่อว่า โปรเฟสเซอร์ อัลแบร์โต นาซารี ชาวอิตาลี ได้เข้ามาเป็นครูสอนและเป็นบุคคลสำคัญในการวางรากฐานวงเครื่องสายฝรั่งหลวง มีการฝึกหัดกันที่สวนมิสกวัน ต่อมาใน ปี พ.ศ. 2460 เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ครูนาซารีต้องถูกเรียกตัวกลับประเทศอิตาลี จึงทำให้วงเครื่องสายฝรั่งหลวงขาดครูผู้สอน และทำให้วงหย่อนศักยภาพลงไป ต่อมาเจ้าพระยารามราฆพ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชากรมมหรสพ ได้กราบบังคมทูลพระกรุณาต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ขอตัวพระเจนดุริยางค์ (ขณะนั้นมีบรรดาศักดิ์เป็น ขุนเจนดุริยางค์) รับราชการอยู่กรมรถไฟหลวง ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดนตรีฝรั่งเป็นอย่างดีมาช่วยฝึกสอน จนกระทั่งวงเครื่องสายฝรั่งหลวงกลับมาเจริญรุ่งเรือง นักดนตรีมีฝีมือและมีประสิทธิภาพขึ้นตามลำดับ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) เสด็จขึ้นครองราชย์ ในตอนต้นรัชกาลอันเนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์บ้านเมืองในเวลานั้น ทรงตัดทอนงบประมาณหลายประการและยุบเลิกกรมกองต่าง ๆ ลง พระเจนดุริยางค์ได้เข้าเฝ้ากราบบังคมทูลถึงความสำคัญของวงเครื่องสายฝรั่งหลวงว่า ควรจะดำรงไว้เพื่อเป็นเครื่องแสดงถึงความคิดวิไลของบ้านเมือง จะได้มีเป็นข้ออ้างของต่างชาติในการหาเรื่องรุกรานว่าเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน ดังเหมือนที่กระทำการรุกรานกับประเทศเพื่อนบ้าน พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้พระเจนดุริยางค์รีบปรับปรุงวงเครื่องสายฝรั่งหลวง จนเป็นที่รู้จักและได้รับเสียงชื่นชมจากชาติตะวันตกในเวลานั้น จนกระทั่งปี พ.ศ. 2477 กรมพิณพาทย์หลวงและโขนหลวง กับวงเครื่องสายฝรั่งหลวงได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “วงดุริยางค์สากล” กรมศิลปากร ซึ่ง ดร.ประทีป ปรเมธีปเสน ได้ให้ชื่อภาษาอังกฤษว่า “The Thai National Symphony Orchestra” และยังคงใช้ชื่อนี้อยู่จนถึงปัจจุบัน

จากความเป็นมาของเครื่องสายสากลจะเห็นได้ว่า หน่วยงานราชการในเวลานั้นรับดนตรีเข้ามาจัดตั้งขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการในทันที และยังขยายออกสู่สังคมทั้งในรูปแบบการศึกษา หรือแม้แต่วิธีการแสดงดนตรีที่มีเครื่องสายสากลได้ถูกนำไปใช้ด้วยเช่นกัน จึงนับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง จะด้วยเพราะความแปลกใหม่ทางด้านวัฒนธรรมหรือเหตุผลทางการเมืองก็ดี ที่มาเหล่านี้ล้วนแสดงถึงบทบาทของดนตรีตะวันตกที่ยังคงอยู่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

ประวัติความเป็นมามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลากับระบบการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเป็นสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในพื้นที่มาอย่างยาวนาน ก่อนจะยกสถานะเป็นมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน โดยจุดเริ่มต้น บรรจง ทองสร้าง บันทึกไว้ว่า เมื่อปี พ.ศ. 2462 เมื่อกรรมการมณฑลนครศรีธรรมราช ซึ่งขณะนั้นอยู่ที่สงขลาและกรรมการเมืองสงขลาได้คิดผลิตครูมณฑลขึ้นเพื่อให้ไปทำหน้าที่สอนในระดับประถมศึกษา จึงได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูมณฑลขึ้น รับนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ประถมปีที่ 3) เข้าเรียนตามหลักสูตร ป.4, ป.5 และ ป.6 โดยเพิ่มวิชาครูเป็นพิเศษ ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าวเรียกว่าประกาศนียบัตรมณฑล (บรรจง ทองสร้าง, 2562)

ใน ปี พ.ศ. 2464 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษากรรมการมณฑล จึงได้จัดตั้ง “โรงเรียนฝึกหัดครูประจำมณฑล” ขึ้นโดยเฉพาะ เมื่อ พ.ศ. 2468 เรียกว่าโรงเรียนฝึกหัดครูมณฑล ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ให้เลิกการแบ่งเขตปกครองมณฑล โรงเรียนฝึกหัดครูมณฑลประจำมณฑลนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ. 2477 จึงเปลี่ยนเป็น “โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด”

ปี พ.ศ. 2490 เปลี่ยนฐานะจากโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูมูลและมีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ โดยรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมปีที่ 6 หรือประโยคประกาศนียบัตรครูมูล (ว.) เข้าเรียนต่ออีก 1 ปี สำเร็จแล้วจะได้ประกาศนียบัตรครูมูล (ป.)

ต่อมา พ.ศ. 2498 ได้เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรการศึกษา โดยรับนักเรียนที่จบ ม.6 เข้ามาเรียน 2 ปี ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) และเปลี่ยนจากโรงเรียนฝึกหัดครูมูลสงขลาเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูสงขลา และได้ยกสถานะเป็น “วิทยาลัยครูสงขลา” พ.ศ. 2504 อีกทั้งยังได้ขยายชั้นเรียนไปจนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาการชั้นสูง (ป.กศ.สูง) ในปีเดียวกันนั่นเอง

เมื่อถึงปี พ.ศ. 2518 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 ทำให้วิทยาลัยครูสงขลาสามารถเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี ในสาขาครุศาสตร์ โดยรับนักศึกษาที่จบ ป.กศ.สูง หรือครูประจำการ ที่ได้วุฒิ พ.ม. เข้าศึกษาต่อ 2 ปี ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) และในปี พ.ศ. 2522 ก็ได้เปิดโครงการอบรมครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา (อ.ค.ป.) ในระดับ ป.กศ.ชั้นสูง หรือระดับปริญญาตรี (ค.บ.)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2527 ให้วิทยาลัยครูทำหน้าที่ผลิตครูและเปิดสอนวิชาชีพตามความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น วิทยาลัยครูสงขลาจึงได้ผลิตครูระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์ บัณฑิต และบัณฑิตประกาศนียบัตรวิชาชีพอื่น ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งได้เปิดการศึกษาในระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ ซึ่งต่อมาได้ขยายไปสู่สาขาอื่น ๆ คือ ศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนาม “ราชภัฏ” แทนชื่อวิทยาลัยครูทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 ทำให้วิทยาลัยครูสงขลาเปลี่ยนชื่อเป็น “สถาบันราชภัฏสงขลา” และเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2547 จึงได้รับการยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา” จวบจนปัจจุบัน

จากข้อมูลเบื้องต้นจึงทำให้ทราบได้ว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เป็นสถาบันการศึกษาที่ก่อตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถาบันผลิตครูในพื้นที่ภาคใต้ และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายทางด้านหลักสูตรสาขาวิชาชีพต่าง ๆ คนตรีก็เป็นอีกสาขาวิชาที่ได้ถูกบรรจุเป็นหลักสูตรหนึ่งของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ และพัฒนาเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาตามความต้องการของสังคมในพื้นที่

จุดเริ่มต้นการผลิตครุคนตรี ณ วิทยาลัยครูสงขลา

ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการเรียนการสอนคนตรี รวมไปถึงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์อย่างเป็นทางการของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เริ่มต้นจากบุคคลสำคัญด้วยกันสองท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ชัย ปิฎกรัศดิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ดั่งวงวิเศษ ซึ่งมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการผลิตบุคลากรครุคนตรีผ่านระบบการศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ขึ้นอย่างเป็นทางการ ตลอดจนมีส่วนในการผลักดันให้เกิดการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ขึ้นด้วยเช่นกัน ปุณณนุช ศรีมันตะ บันทึกไว้ในเอกสาร “สานสายใยพี่น้องเอกคนตรีสงขลา” ชื่อตอน “เรื่องเล่าในความทรงจำของครูณรงค์ชัย ปิฎกรัศดิ์” กล่าวว่า หลังจากสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ เรียนวิชาเอกดุริยางค์ไทย (เป่าพาทย์) วิชาโขนนาฏศิลป์โขน (สิง) และเรียนวิชาครู จึงสอบแข่งขันเพื่อเข้ารับราชการของกรมการฝึกหัดครู จนได้บรรจุทำงานที่วิทยาลัยครูสงขลา พ.ศ.2517 สังกัดหมวดวิชาคนตรี – นาฏศิลป์ ซึ่งมีเพื่อนร่วมงาน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ดั่งวงวิเศษ ทำหน้าที่สอนดนตรีอยู่ก่อนหน้าแล้ว

กระทั่งต่อมา พ.ศ. 2519 วิทยาลัยครูสงขลาแบ่งส่วนงานออกเป็นภาควิชานาฏศิลป์และภาควิชาคนตรี ในช่วงปี พ.ศ. 2520 นั้น ผมได้เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) วิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา พร้อมกับทำหน้าที่หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ศึกษา ขณะเดียวกัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ดั่งวงวิเศษ (สอนเครื่องลมทองเหลือง) ซึ่งจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) วิชาเอกดนตรีศึกษา จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (รุ่นแรก) ปี พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นบุคลากรของวิทยาลัยครูสงขลาเพียงคนเดียวที่จบทางด้านดนตรีโดยตรง ก็ได้เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) วิชาเอกดนตรีศึกษา จึงถือเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการเรียนการสอนดนตรีอย่างเป็นทางการเป็นระบบขึ้นเป็นครั้งแรกของวิทยาลัยครูสงขลาและระดับภาคใต้ ตอนนั้นผมได้เข้าร่วมการสอนเนื้อหาที่เกี่ยวกับดนตรีไทยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในหลักสูตรนี้เรื่อยมา กระทั่ง พ.ศ. 2522 ผมจึงโยกย้ายมาสังกัดภาควิชาดนตรีศึกษาอย่างเต็มตัว ได้มีโอกาสทำหน้าที่หัวหน้าภาควิชา และคณบดีคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ตามลำดับ

ระยะเวลานั้นยังมีอาจารย์ผู้สอนอีกหลายท่านที่ไม่ได้จบทางด้านดนตรี (แต่มีความสามารถทางดนตรี) อาทิเช่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุริยงค์ อัยรักษ์ (สอนเปียโน) อาจารย์สอนวิชาคณิตศาสตร์ สังกัดคณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยครูสงขลา ต่อมาจึงโอนมาสังกัดเป็นอาจารย์ภาควิชาดนตรีศึกษา อาจารย์สมเดช นิยะมา (สอนเครื่องลมไม้) โอนย้ายมาจากวิทยาลัยครู

นครสวรรค์ และ อาจารย์ประพันธ์ ขวัญประดับ (สอนเครื่องสายสากล) โอนย้ายจากวิทยาลัยครูภูเก็ต มาสังกัดที่ภาควิชาดนตรีศึกษา และได้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรดนตรีของวิทยาลัยครูสงขลา ภายหลังเมื่อหลักสูตรเติบโตมากขึ้นจึงได้มีการรับผู้สอนรุ่นใหม่ ๆ เพิ่ม และมีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยตามลำดับเรื่อยมา (ปณณช ศรีมันตะ, 2560)

สำหรับการก่อตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์นั้น ได้เริ่มต้นขับเคลื่อนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 – 2531 โดยมีการเสนอโครงการจัดตั้งคณะวิชาใหม่ จนปี พ.ศ. 2538 จึงได้รับการจัดตั้งอย่างเป็นทางการในลักษณะ “โครงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์” หลังจากวิทยาลัยครูสงขลาได้เปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันราชภัฏสงขลา และระยะถัดมาได้รับการยกสถานะเป็นมหาวิทยาลัยตาม พ.ร.บ. ในปี พ.ศ. 2547 จนเมื่อปี พ.ศ. 2548 หน่วยงานโครงการจัดตั้งนี้จึงเปลี่ยนสถานะเป็น “คณะศิลปกรรมศาสตร์” อย่างเป็นทางการ

พัฒนาการด้านการสอนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

การศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนได้ค้นคว้าหาข้อมูลจากบันทึกเอกสารหลักฐาน และสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ช่วงเวลาของการเริ่มต้นเปิดหลักสูตรจนถึงปัจจุบัน ซึ่งกำหนดกรอบกระบวนการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีการศึกษาของ สไตเนอร์ (Elizabeth Stainer, 1988 อ้างถึงใน ณรงค์ สุทธิจิติกต์, 2555) สามารถสรุปหลักการทฤษฎีดังกล่าวได้ว่า ทฤษฎีทางการศึกษามีองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน คือ 1) ครูหรือผู้สอน (Teacher) 2) ผู้เรียนหรือนักเรียน (Student) 3) สาร (Content) ได้แก่ระบบการจัดสาระ หลักสูตร เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและดนตรีศึกษา และ 4) บริบทหรือสถานการณ์ของการเรียนรู้หรือการเรียนการสอน (Context หรือ Position for learning) ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในเรื่องการเรียนรู้ หรือการเรียนการสอน เช่น เทคนิควิธีสอน สถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ กระบวนการทางการศึกษาจะไม่สมบูรณ์ถ้าขาดองค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบใดใน 4 องค์ประกอบสำคัญ โดยผลการศึกษาในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สามารถแบ่งออกเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

ด้านหลักสูตร พบว่า ช่วงเริ่มต้นได้เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) วิชาเอกดนตรีศึกษา หลักสูตร 2 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2520 เปิดสอนทั้งรอบกลางวันและรอบค่ำ สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูสงขลา หลักสูตรในขณะนั้นเรียกกันว่า “หลักสูตรแบบกว้าง” กล่าวคือ การมุ่งเน้นผลิตครูดนตรีที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล เนื่องด้วยสาเหตุการขาดแคลนครูสอนดนตรีในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงเวลานั้น ดังนั้นบัณฑิตที่จบออกไปจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ทางดนตรีทั้งสองสาขา

สำหรับการเรียนการสอนเครื่องสายสากลในเวลานั้นยังจัดเป็นเพียง “รายวิชาเลือก” และเปิดสอนเฉพาะเครื่องดนตรีไวโอลินให้กับนักศึกษาที่สนใจ โดยมีอาจารย์ประพันธ์ ขวัญประดับ ทำหน้าที่เป็นผู้สอน เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่มีความถนัด อีกทั้งในช่วงเวลาดังกล่าวนับได้ว่าผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านเครื่องสายสากลในภาคใต้มีอยู่น้อยมาก จึงนับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องสายสากล และยังถือเป็นจุดเด่นด้านการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรเรื่อยมา

ต่อมาปี พ.ศ. 2531 มีการเปลี่ยนจากหลักสูตรเดิมมาเป็นหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ดนตรีศึกษา) หลักสูตร 4 ปี ในช่วงเวลานี้ได้มีการจัดการเรียนการสอน โดยออกแบบโครงสร้างหลักสูตรมีการปรับให้เครื่องสายสากลเป็นกลุ่มเครื่องมือเอก ใช้ชื่อว่า “กลุ่มเครื่องสายสากล” ได้ทำการเปิดสอนแยกย่อยชนิดเครื่องดนตรีให้มีความหลากหลายขึ้นกว่าแต่เดิม เช่น ไวโอลิน วิโอลา เชลโล และดับเบิลเบส สำหรับช่วงเวลานี้มีอาจารย์ผู้สอนด้วยกัน 2 ท่าน คือ อาจารย์ประพันธ์ ขวัญประดับ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประภาส ขวัญประดับ เป็นผู้รับผิดชอบดูแลการเรียนการสอนกลุ่มเครื่องสายสากล

ด้านการจัดกิจกรรมทางเครื่องสายสากลของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรได้จัดกิจกรรมทางด้านการรวมวง เช่น การจัดตั้งวงแชมเบอร์ในรายวิชา การนำเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายสากลเข้ามาร่วมบรรเลงกับวงดนตรีประเภทต่าง ๆ เป็นต้น สำหรับการคัดเลือกนักศึกษา ประภาส ขวัญประดับ กล่าวว่า “หลักสูตรจะมีการคัดเลือกนักศึกษาที่มีความสนใจและสมัครใจเปลี่ยนเครื่องมือ สาเหตุเนื่องจากนักศึกษาเครื่องสายสากลเกือบทั้งหมดในเวลานั้นไม่มีทักษะทางเครื่องสายสากลมาก่อน จึงจำเป็นต้องคัดเลือกจากนักศึกษาที่มีความสมัครใจ ยอมเปลี่ยนจากเครื่องดนตรีที่ตนเองมีพื้นฐานเพื่อมาเริ่มฝึกเครื่องสายสากลใหม่ และเมื่อผ่านการคัดเลือกแล้ว นักศึกษาจะต้องเลือกเครื่องสายสากลที่ตนเองสนใจเพียงชนิดเดียว” จนกระทั่งอาจารย์ประพันธ์ ขวัญประดับ ได้เกษียณอายุราชการปี พ.ศ. 2536 ต่อมาเหลืออาจารย์ผู้สอนอยู่เพียงท่านเดียว

ถัดมา ปี พ.ศ. 2542 ได้มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรจากเดิมอีกครั้ง โดยเปลี่ยนมาเป็นหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต หลักสูตร 4 ปี มีเป้าหมายเพื่อสร้างบุคลากรดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่

ขณะนั้นมีความต้องการศึกษาดนตรีเพื่อออกไปประกอบอาชีพด้านการแสดงดนตรีมากขึ้น ด้านการเรียนการสอนเครื่องสายสากลยังคงใช้ชื่อเหมือนเดิม สำหรับในช่วงเวลานี้การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มเครื่องสายสากลได้มีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นอีกขั้นหนึ่ง เนื่องจากการเปิดรับอาจารย์ผู้สอนเข้ามาทำหน้าที่สอนประจำชนิดเครื่องมือ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประภาส ขวัญประดับ รับผิดชอบเครื่องมือไวโอลิน ดร.สุทธิรักษ์ เอียดปุม รับผิดชอบเครื่องมือไวโอลิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย มีศรี รับผิดชอบเครื่องมือไวโอลา และผู้ช่วยศาสตราจารย์อดิพล อนุกุล รับผิดชอบเครื่องมือเชลโลและดับเบิลเบส จึงทำให้การขับเคลื่อนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการจัดตั้งวง “SKRU Orchestra” ซึ่งได้กลายมาเป็นรูปแบบวงมาตรฐานเพื่อใช้เป็นห้องทดลองเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านการคัดเลือกผู้เรียนในช่วงเวลานี้ พบว่านักเรียนที่มีพื้นฐานทางเครื่องสายสากลที่สนใจเข้ามาสมัครเรียนต่ออยู่บ้าง ซึ่งอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการได้รับคำแนะนำจากศิษย์เก่าเครื่องสายสากลรุ่นแรก ๆ ที่จบออกไปเป็นครูตามโรงเรียนต่าง ๆ รวมทั้งศิษย์เก่าบางส่วนที่ใช้เครื่องดนตรีดังกล่าวประกอบอาชีพทางด้านการแสดงดนตรี จนเป็นที่รับรู้ของสังคมเกี่ยวกับเครื่องดนตรีประเภทนี้เพิ่มมากขึ้น แต่หากพิจารณาโดยภาพรวมถือว่ายังต้องใช้เวลาในการสร้างการรับรู้ทางสังคมอีกสักระยะ (ประภาส ขวัญประดับ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 ตุลาคม 2565)

กระทั่งปี พ.ศ. 2558 เรื่อยมาถึงปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาหลักสูตรใหม่มาเป็นหลักสูตรดุริยางคศาสตร์บัณฑิต หลักสูตร 4 ปี โครงสร้างหลักสูตรได้แบ่งย่อยกลุ่มเครื่องดนตรีให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น แต่สำหรับกลุ่มเครื่องสายสากลทางหลักสูตรยังคงจัดกลุ่มไว้เหมือนดังเดิม อีกทั้งประกอบกับความท้าทายด้านศักยภาพของผู้เรียนที่ส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานทางด้านเครื่องสายสากลมาก่อน หรือจะมีก็แต่เพียงส่วนน้อยมาก ดังนั้นเป้าหมายการเรียนการสอนจึงยังเน้นการสร้างผู้เรียนใหม่เป็นหลัก

2. ด้านผู้สอน

ผู้สอนจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมีบทบาทต่อการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดกิจกรรมทางด้านดนตรี โดยสามารถแบ่งช่วงพัฒนาการในการจัดการเรียนการสอนตามความเปลี่ยนแปลงออกได้เป็น 3 ยุค ดังนี้

ผู้สอนช่วงยุคเริ่มต้น ปี พ.ศ. 2523 – 2530 ในช่วงเริ่มต้นพบว่า ผู้สอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำเครื่องสายสากลเข้าสู่ระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา หรือวิทยาลัยครูสงขลาขณะนั้น คือ อาจารย์ประพันธ์ ขวัญประดับ จากการศึกษาทราบว่า เป็นผู้ริเริ่มการนำเครื่องเครื่องสายสากล (ไวโอลิน) มาเข้าสอนในวิทยาลัยครูสงขลา โดยอาจารย์ประพันธ์ ขวัญประดับมีความสนใจเกี่ยวกับเครื่องดนตรีชนิดนี้จากประสบการณ์ส่วนตัวในช่วงวัยเด็ก หลังจากได้มีโอกาสชมละครเวทีที่ทำการเปิดการแสดง ณ ชุมชนแปดห้อง (หรือบริเวณถนนนครนอกปัจจุบัน) ในตัวเมืองจังหวัดสงขลา เมื่อปี พ.ศ. 2494 หลังจากได้ยินเสียงเครื่องดนตรีไวโอลินแล้ว จึงเกิดความประทับใจและมีความตั้งใจจะเรียนรู้ในเครื่องดนตรีดังกล่าว จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2496 หลังจบการศึกษาประโยคครูมูล (ป.) เอกภาษาไทย จากโรงเรียนฝึกหัดครูสงขลา จนสามารถสอบบรรจุเป็นครูโรงเรียนบ้านพระพุทธ อำเภอกะทู้ จังหวัดสงขลา หลังจากทำงานไปได้เป็นระยะเวลา 7 เดือน จึงได้รับเงินเดือนตกเบิก จากนั้นจึงได้สละเงินเดือนจำนวนหนึ่งเดือน เพื่อสั่งซื้อไวโอลินตามความตั้งใจ โดยไวโอลินตัวแรกมีราคา 450 บาท โดยสั่งซื้อจากร้านดุริยบรรณ กรุงเทพมหานคร อาจารย์ประพันธ์ ขวัญประดับ ได้กล่าวไว้ในบันทึกส่วนตัวว่า “การเริ่มต้นฝึกไวโอลินเป็นการฝึกโดยที่ไม่มีครู ไม่มีตำรา ตั้งฤษฎีเอาเอง นับเป็นการเข้าใจผิดอย่างถนัด เพราะหัวใจของการเล่นไวโอลิน คือ คันชัก ซึ่งเป็นตัวสร้างเสียงคันชักยาว 23 นิ้วครึ่ง แต่เนื่องจากขาดครู เราสีเพียง 4-5 นิ้ว จึงทำให้เสียงขาดพลัง กว่าจะมีโอกาสได้มาพบครูก็อีกหลายปีต่อมา” (ประพันธ์ ขวัญประดับ, 2552)

ถัดมาปี พ.ศ. 2518 ไดโอนย้ายไปเป็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชาสุนทรีศาสตร์ วิทยาลัยครูภูเก็ต ก่อนจะย้ายกลับมาเป็นอาจารย์ผู้สอนที่ภาควิชาดนตรี วิทยาลัยครูสงขลา ปี พ.ศ. 2523 ในฐานะผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถทางด้านไวโอลิน จึงได้ทำการสอนเปิดเครื่องดนตรีดังกล่าว โดยเปิดเป็นรายวิชาเลือกให้กับผู้เรียนที่มีความสนใจ วางเป้าหมายการสอนเพื่อต้องการสร้างผู้เรียนเครื่องสายสากลให้เพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันยังได้มีการพัฒนาตนเอง เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ทางดนตรี เช่น เดินทางเข้าร่วมอบรมทางด้านดนตรี ณ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เข้าร่วมอบรมวิชาเรียบเรียงเสียงประสานและการประพันธ์เพลงจากโรงเรียนสยามกลการปทุมวัน รวมทั้งได้พยายามศึกษาเรียนรู้ด้านไวโอลินเพิ่มเติมกับบุคลากรนักดนตรีของกรมศิลปากร (สำหรับส่วนนี้ทำให้ได้เห็นถึงความเชื่อมโยงที่มาของเครื่องสายสากลจากส่วนกลางที่ได้ส่งต่อผ่านผู้สอนในระบบการศึกษาขยายไปสู่ระดับภูมิภาคด้วยเหตุผลบางอย่าง) และนักดนตรีอาชีพที่แวะเวียนมาในพื้นที่อยู่ตลอดตามแต่โอกาสที่เหมาะสม นอกจากทำหน้าที่สอนในระบบราชการตามปกติแล้วนั้น บางช่วงเวลายังเปิดสอนพิเศษแก่ผู้ที่สนใจนอกเวลาราชการ นอกจากงานสอนทั้งในระบบและนอกระบบแล้วยังรับงานบรรเลงไวโอลินในจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง โดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเผยแพร่การบรรเลงเครื่องสายสากลให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างอีกช่องทางหนึ่ง (ประกาศ ขวัญประดับ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 ตุลาคม 2565)

ผู้สอนช่วงยุคพัฒนา ปี พ.ศ. 2531 - 2541 พบว่า ในปี พ.ศ. 2531 หลังจากพัฒนาหลักสูตรมาเป็นหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ดนตรีศึกษา) หลักสูตร 4 ปี เปรียบเสมือนช่วงเวลาในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีเวลาพัฒนาทักษะของตนเองทางด้านเครื่องสายสากลในรั้วสถาบันยาวนานมากขึ้น และเมื่อหลักสูตรได้ปรับให้กลุ่มเครื่องสายสากลเป็นเครื่องมือเอกซึ่งมีการแยกย่อยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายสากล เช่น ไวโอลิน วิโอลา เชลโล และดับเบิลเบส จึงมีการเปิดรับผู้สอนเข้ามาทำหน้าที่รับผิดชอบเพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่งท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกาศ ขวัญประดับ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการบรรเลงไวโอลินโดยตรง เนื่องจากได้รับการปูพื้นฐานด้านไวโอลินมาตั้งแต่สมัยเรียนมัธยมจากอาจารย์ประพันธ์ ขวัญประดับ ผู้เป็นบิดา ก่อนจะเลือกเข้าศึกษาต่อทางด้านดนตรี ณ วิทยาลัยครูสงขลา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) วิชาเอกดนตรีศึกษา หลังจากนั้นได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ทั้งยังได้ศึกษาทางด้านไวโอลินกับบุคลากรด้านดนตรีของกรมศิลปากรเพิ่มเติมอีกเช่นกัน พร้อมกับยังได้รับคัดเลือกเป็นสมาชิกวงออร์เคสตราเยาวชนไทย เดินทางไปแสดงดนตรี ณ ประเทศอินโดนีเซีย จนกระทั่งหลังจบการศึกษาจึงสอบบรรจุเข้ารับราชการ ณ วิทยาลัยครูยะลา ก่อนจะย้ายมาสอนที่วิทยาลัยครูสงขลา และกลายมาเป็นบุคลากรหลักในการพัฒนากลุ่มเครื่องสายสากลในเวลาต่อมา รวมทั้งเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งวง “สงขลาสตริงควอเต็ต” สมาชิกประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกาศ ขวัญประดับ (ตำแหน่งไวโอลิน 1) อาจารย์วิเชียร คำคง (ตำแหน่งไวโอลิน 2 ศิษย์เก่ารุ่นที่ 8) อาจารย์วิสาร สุทธิสว่าง (ตำแหน่งวิโอลา ศิษย์เก่ารุ่นที่ 8) และผู้ช่วยศาสตราจารย์ระศักดิ์ อักษรถึง (ตำแหน่งเชลโล ศิษย์เก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) กล่าวได้ว่าเป็นวงดนตรีเครื่องสายสากลอาชีพวงแรกในพื้นที่ ทำหน้าที่บรรเลงประจำ ณ โรงแรมวิวา่ ขณะเดียวกันยังตระเวนรับงานต่างๆ ตามแต่โอกาส รวมทั้งยังมีกิจกรรมการบรรเลงเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง จึงนับว่าเป็นความก้าวหน้าทางด้านเครื่องสายสากลที่เกิดขึ้นในพื้นที่เรื่อยมา (ประกาศ ขวัญประดับ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 ตุลาคม 2565)

ผู้สอนช่วงยุคปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2542 - ปัจจุบัน ปัจจุบันพบว่า หลักสูตรมีอาจารย์ผู้สอนทำหน้าที่รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนกลุ่มเครื่องสายสากลด้วยกันทั้งหมด 4 ท่าน ดังนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกาศ ขวัญประดับ (เกษียณอายุราชการ พ.ศ. 2564) รับผิดชอบเครื่องมือไวโอลิน ดร.สุทธิรักษ์ เอียดปุม รับผิดชอบเครื่องมือไวโอลิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย มีศรี รับผิดชอบเครื่องมือวิโอลา และผู้ช่วยศาสตราจารย์อดิพล อนุกุล รับผิดชอบเครื่องมือเชลโลและดับเบิลเบส จุดสังเกตหนึ่งที่เกิดจากการศึกษาข้อมูลด้านผู้สอน คือผู้สอนทั้งหมดล้วนเป็นศิษย์เก่าของสถาบันแห่งนี้ ซึ่งนับเป็นผลสืบเนื่องมาจากการผลิตบุคลากรด้านเครื่องสายสากลของหลักสูตรตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา โดยผู้สอนทุกท่านยังมีส่วนในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเครื่องสายสากลในพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง อาทิ การก่อตั้งวงดุริยางค์สากลฟิลฮาร์โมนิคแห่งสงขลา “SONGKHLA PHILHARMONIC ORCHESTRA” รวมทั้งการบริการวิชาการความรู้ทางด้านเครื่องสายสากลแก่นักเรียนในพื้นที่ภาคใต้ การจัดกิจกรรมการแสดงดนตรี การจัดอบรมด้านเครื่องสายแก่ครูระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นบทบาทของผู้สอนทางด้านเครื่องสายสากลที่มีส่วนต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนหรือบุคคลทั่วไป อีกทั้งปัจจุบันยังมีการสร้างเครือข่ายทางด้านเครื่องสายสากลกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพทางด้านเครื่องสายสากลทั้งระดับผู้สอนและผู้เรียน โดยมีเป้าหมายยกระดับมาตรฐานด้านเครื่องสายสากลในพื้นที่ให้สามารถเทียบเท่ากับสถาบันดนตรีชั้นนำของประเทศในอนาคตต่อไป (อดิพล อนุกุล และ สุทธิรักษ์ เอียดปุม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 พฤศจิกายน 2565)

3. ด้านผู้เรียน

การศึกษาพบว่าผู้เรียนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มีความแตกต่างด้านศักยภาพของผู้เรียนอันเป็นผลต่อเนื่องมาจากการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามแต่ละช่วงเวลา โดยเฉพาะการเรียนการสอนเครื่องสายสากลสามารถแบ่งออกเป็นช่วงเวลา ได้ดังนี้

ผู้เรียนช่วงยุคเริ่มต้น ปี พ.ศ. 2523 – 2530 พบว่าช่วงระยะเวลานี้เป็นจุดเริ่มของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) วิชาเอกดนตรีศึกษา หลักสูตร 2 ปี นักศึกษาที่สนใจเลือกเรียนต่างยังไม่มีพื้นฐานทางด้านเครื่องสายสากลมาก่อน เนื่องจากเครื่องสายสากลในเวลานั้นยังจัดได้ว่าเป็นเครื่องดนตรีที่แปลกใหม่ ยังขาดแคลนผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ ขาดจำกัดด้านอุปกรณ์เครื่องดนตรี ประกอบการเรียนการสอนของหลักสูตรที่เน้นผลิตครูดนตรีแบบกว้างที่ต้องมีความรู้ทั้งทางดนตรีสากลและดนตรีไทย อีกทั้งเครื่องสายสากลในขณะนั้นก็ยังเปิดเป็นเพียงรายวิชาเลือกสำหรับนักศึกษาที่มีความสนใจเท่านั้น กล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเครื่องสายสากลส่วนใหญ่ในช่วงเวลานั้นเป็นเพียง

การเลือกเรียนเสริมความรู้เพื่อนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนเป็นหลัก (ประกาศ ขวัญประดับ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 ตุลาคม 2565)

ผู้เรียนช่วงยุคพัฒนา ปี พ.ศ. 2531 – 2541 พบว่าช่วงระยะเวลานี้ได้มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ โดยพัฒนาให้กลุ่มเครื่องสายสากลเป็นกลุ่มเครื่องมือเอก พร้อมทั้งเปิดรับสมัครอาจารย์ผู้สอนเพิ่มเข้ามาอีกหนึ่งตำแหน่ง ในระยะนี้กล่าวได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความสนใจได้ฝึกฝนเรียนรู้อย่างจริงจังมากขึ้น โดยมีขั้นตอนการพิจารณาคุณสมบัติของผู้เรียนด้วยการทดสอบพื้นฐานทางดนตรี เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการปฏิบัติ รวมไปถึงทัศนคติทางด้านดนตรี เหล่านี้เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนใช้ในการพิจารณา แต่พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ที่เลือกเรียนเกิดมาจากความสนใจ และสมัครใจที่จะเปลี่ยนจากเครื่องดนตรีเดิมที่ผู้เรียนมีพื้นฐานมาก่อนแล้ว เช่น กีตาร์ เบส เปียโน ขั้วร้อง เป็นต้น อาจเนื่องจากมีความใกล้เคียงกับลักษณะการปฏิบัติของเครื่องมือเดิมที่ผู้เรียนมีพื้นฐานมาก่อนหน้า จึงกล่าวได้ว่าผู้เรียนเครื่องสายสากลส่วนใหญ่ยังไม่มีพื้นฐานเหมือนดังช่วงเวลาที่ผ่านมา การเรียนการสอนจึงเป็นไปในลักษณะการสร้างผู้เรียนเครื่องสายสากลใหม่เป็นหลัก (ประกาศ ขวัญประดับ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 ตุลาคม 2565)

ผู้เรียนช่วงยุคปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2542 - ปัจจุบัน พบว่าช่วงระยะเวลานี้ก็ยังจัดให้กลุ่มเครื่องสายสากลเป็นกลุ่มเครื่องมือเอกดังเดิม พร้อมทั้งรับสมัครอาจารย์ผู้สอนเพิ่มเข้ามาตามที่ได้อธิบายแล้วข้างต้น เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลการเรียนการสอนเครื่องสายสากลแต่ละชนิดเครื่องดนตรี เพื่อรองรับผู้เรียนที่มีความสนใจในเครื่องสายสากลชนิดต่าง ๆ นอกเหนือจากไวโอลิน สำหรับช่วงเวลานี้กล่าวได้ว่ายังคงยึดแนวทางโดยการเปิดรับผู้เรียนที่มีความสนใจและสมัครใจเลือกเรียน รวมทั้งยังเน้นขั้นตอนการพิจารณาคุณสมบัติของผู้เรียนด้วยการทดสอบพื้นฐานทางดนตรีเช่นเดิม แต่จุดสังเกตของช่วงเวลานี้พบว่า ได้มีผู้เรียนที่มีพื้นฐานทางด้านเครื่องสายสากลสมัครเข้ามาเรียนอยู่บ้าง ด้วยสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการที่โรงเรียนและสถาบันดนตรีนอกระบบบางที่มีการเรียนการสอนเครื่องสายสากล ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียนบางคนที่มีโอกาสได้ชมคอนเสิร์ตทางด้านเครื่องสายสากล รวมทั้งสื่อออนไลน์ที่เป็นช่องทางเสริมสร้างประสบการณ์ทางดนตรีของผู้เรียน และอีกสาเหตุปัจจัยสำคัญเป็นผลสืบเนื่องมาจากการผลิตบุคลากรเครื่องสายสากลของหลักสูตรก่อนหน้านี้ แต่ปัญหาด้านพื้นฐานของผู้เรียนยังถือเป็นปัญหาใหญ่ ดังนั้นการเรียนการสอนจึงเป็นไปในลักษณะการสร้างผู้เรียนใหม่เหมือนเช่นเดิมที่ผ่านมา แต่หากเปรียบเทียบโดยภาพรวมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนับว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้นตามลำดับ (อดิพล อนุกุล และ สุทธิรักษ์ เจริญดุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 พฤศจิกายน 2565)

4. การเรียนการสอน

การเรียนการสอนพบว่ามีความแตกต่างกันไปตามแต่ละช่วงเวลาของพัฒนาการหลักสูตร ผู้เรียน สังคม สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ สามารถแบ่งออกเป็นช่วงเวลา ได้ดังนี้

การเรียนการสอนช่วงยุคเริ่มต้น ปี พ.ศ. 2523 – 2530 พบว่าการเรียนการสอนเครื่องสายสากลในช่วงแรกเริ่มนี้ เนื้อหาสาระการเรียนการสอนเครื่องสายสากลยังไม่ได้เข้มข้นมากนัก เนื่องจากทำการเปิดเป็นเพียงรายวิชาเลือกเท่านั้น สำหรับเป้าหมายหลักของหลักสูตรก็เป็นไปเพื่อผลิตครูดนตรีที่มีความรู้แบบกว้างดังที่กล่าวมาข้างต้น อีกทั้งเครื่องสายสากลในเวลานั้นยังเป็นเครื่องดนตรีที่ถือว่าแปลกใหม่ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ส่วนผู้เรียนเองก็ยังไม่มีความรู้หรือพื้นฐานทางด้านดนตรีเกี่ยวกับเครื่องสายสากลมาก่อน การเรียนการสอนจึงเป็นไปในรูปแบบให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเครื่องดนตรีประเภทนี้ ประกอบกับสิ่งสนับสนุน เช่น อุปกรณ์เครื่องดนตรี อาคารสถานที่ ก็ยังมีข้อจำกัดไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ดังนั้นระยะแรกจึงเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้น การสร้างการรับรู้เพื่อเป็นประตูโอกาสทางการศึกษาด้านดนตรีผ่านระบบการศึกษาแก่ผู้เรียน หรือแม้กระทั่งบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจ (ประกาศ ขวัญประดับ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 ตุลาคม 2565)

การเรียนการสอนช่วงยุคพัฒนา ปี พ.ศ. 2531 – 2541 พบว่าการเรียนการสอนเครื่องสายสากลช่วงยุคพัฒนา เนื้อหาสาระการเรียนการสอนมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรใหม่ทำให้มีระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนที่ยาวนานขึ้น อีกทั้งยังได้ปรับเปลี่ยนให้เครื่องสายสากลเป็นกลุ่มเครื่องมือเอก โดยกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนทักษะปฏิบัติเครื่องสายสากล 3 ภาคเรียน แต่หากผู้เรียนคนใดต้องการเรียนต่อเนื่องสูงขึ้นไป ทางหลักสูตรจะเปิดเป็นรายวิชาเลือกให้อีก 2 ภาคเรียน จึงทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการฝึกปฏิบัติเครื่องสายสากลได้อย่างเต็มศักยภาพ ส่วนผู้สอนสามารถดูแลผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิดขึ้น ด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้และการเสริมสร้างประสบการณ์ทางดนตรีผ่านกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ส่วนการรับรู้ของสังคมต่อเครื่องดนตรีชนิดนี้ก็ได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้นตามลำดับ จนส่งผลให้ผู้เรียนบางคนสามารถมองเห็นช่องทางในการหารายได้พิเศษระหว่างเรียน ด้วยการรับสอนพิเศษ การรับงานแสดงดนตรี เป็นต้น ด้านการบริหารงานของหลักสูตรก็ได้รับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นตามลำดับ สำหรับเป้าหมาย

หลักของหลักสูตรก็เข้าไปเพื่อผลิตครูดนตรีเช่นเดิม ดังนั้นช่วงเวลานี้จึงเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นของการสร้างบุคลากรครูเครื่องสายสากลอย่างแท้จริง (ประภาส ขวัญประดับ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 ตุลาคม 2565)

การเรียนการสอนช่วงยุคปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2542 – ปัจจุบัน พบว่า ตั้งแต่หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตจนถึงหลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิตปัจจุบัน ซึ่งขณะเปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ทางหลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนปฏิบัติเครื่องสายสากล 6 ภาคเรียน จนกระทั่งปัจจุบันพัฒนามาเป็นหลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต ได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนทักษะปฏิบัติเครื่องสายสากล จำนวน 7 ภาคเรียนด้วยกัน การเรียนการสอนเครื่องสายสากลจึงมีความเข้มข้นทางด้านทักษะปฏิบัติเพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากหลักสูตรปัจจุบันมีเป้าหมายเพื่อผลิตนักดนตรีอาชีพที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยมีอาจารย์ผู้สอนแต่ละเครื่องมือนำอย่างใกล้ชิดด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตัวต่อตัวและการเรียนรูปแบบรวมวง เนื่องจากผู้สอนรับรู้ดีเกี่ยวกับข้อจำกัดพื้นฐานทางด้านดนตรีของผู้เรียน จึงได้พยายามผลักดันให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงเดี่ยวและการแสดงรูปแบบรวมวงเครื่องสายสากลเป็นระยะ อีกทั้งความพร้อมด้านต่างๆ เช่น อาคารสถานที่ จำนวนอาจารย์ผู้สอน อุปกรณ์เครื่องดนตรี และสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ จึงทำให้การเรียนการสอนเครื่องสายสากลพัฒนาขึ้นตามลำดับ อีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนเครื่องสายสากลที่เกิดขึ้นต่อสังคมในพื้นที่ โดยพบว่าโรงเรียนในระบบทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ต่างเริ่มให้ความสนใจจัดการเรียนการสอนเครื่องสายสากลให้แก่ผู้เรียน ทั้งรูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชมรมดนตรี เป็นต้น ส่วนโรงเรียนดนตรีนอกระบบ หรือสตูดิโอสอนส่วนตัวต่าง ๆ ได้ทำการเปิดสอนเครื่องสายสากลแก่ผู้ที่มีความสนใจอีกช่องทางหนึ่งด้วยเช่นกัน อีกทั้งหน่วยงานราชการบางแห่งก็นับได้ว่ามีส่วนต่อการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมทางด้านเครื่องสายสากล ด้วยการสร้างโอกาสทางด้านดนตรีให้แก่เยาวชนในพื้นที่ เช่น วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลหาดใหญ่ เหล่านี้ย่อมจะส่งผลดีต่อหลักสูตรและโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียนที่สนใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในอนาคต นับได้ว่าเป็นทิศทางที่ดีด้านการจัดการเรียนการสอนเครื่องสายสากลที่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาค (อติพล อนุกุล และ สุทธิรักษ์ เอียดปุม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 พฤศจิกายน 2565)

สรุปผล

จากการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการด้านการสอนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาครั้งนี้ กล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเครื่องสายสากลเป็นแห่งแรกในพื้นที่ภาคใต้ โดยมีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้ทำการศึกษา จึงพอสรุปเป็นภาพรวม ได้ดังนี้ (ตาราง 1)

ตาราง 1

พัฒนาการความก้าวหน้าด้านการสอนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ปี พ.ศ.	หลักสูตร	ผู้สอน	ผู้เรียน	การเรียนการสอน
2520 - 2530	ประกาศนียบัตรวิชาการ ศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) วิชาเอกดนตรีศึกษา หลักสูตร 2 ปี	อ.ประพันธ์ ขวัญประดับ	- นักศึกษา	- หลักสูตรจัดให้เครื่องสาย สากลเป็นรายวิชาเลือกสำหรับ นักศึกษาที่สนใจ
2531 - 2541	หลักสูตรครุศาสตร บัณฑิต (ดนตรีศึกษา) หลักสูตร 4 ปี	อ.ประพันธ์ ขวัญประดับ (เกษียณอายุราชการ 2536) และ ผศ. ประภาส ขวัญประดับ	- นักศึกษา	- หลักสูตรเปิดเป็นกลุ่ม วิชาเอกเครื่องสายสากล - บัณฑิตเรียนปฏิบัติเครื่องสาย สากล 3 ภาคเรียน - แต่สำหรับผู้เรียนที่สนใจ หลักสูตรเปิดเป็นวิชาเลือกเพิ่ม อีก 2 ภาคเรียน

ตาราง 1 (ต่อ)

พัฒนาการความก้าวหน้าด้านการสอนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ปี พ.ศ.	หลักสูตร	ผู้สอน	ผู้เรียน	การเรียนการสอน
2542 - 2557	หลักสูตรศิลปศาสตร บัณฑิต หลักสูตร 4 ปี	ผศ.ประภาส ขวัญประดับ ดร.สุทธิรักษ์ เอียดปุม ผศ.อดิพล อนุกุล และ ผศ.วิชัย มีศรี	- นักศึกษา	- หลักสูตรเปิดเป็นกลุ่ม วิชาเอกเครื่องสายสากล - บัณฑิตเรียนปฏิบัติเครื่องสาย สากล 6 ภาคเรียน
2558 - ปัจจุบัน	หลักสูตรดุริยางคศาสตร์ บัณฑิต หลักสูตร 4 ปี	ผศ.ประภาส ขวัญประดับ (เกษียณอายุราชการ 2564) ดร.สุทธิรักษ์ เอียดปุม ผศ.อดิพล อนุกุล และ ผศ.วิชัย มีศรี	- นักศึกษา	- หลักสูตรเปิดเป็นกลุ่ม วิชาเอกเครื่องสายสากล - บัณฑิตเรียนปฏิบัติเครื่องสาย สากล 7 ภาคเรียน - หลักสูตรเปิดรายวิชารวมวง เฉพาะกลุ่มรองรับการเรียน เช่น รวมวงเล็กเครื่องสายสากล 1 - 4 และรวมวงออร์เคสตรา 1 - 4

ด้านหลักสูตร ผู้เขียนมองว่าพัฒนาการของหลักสูตรนั้นมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยหลักสูตรได้มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในแต่ละยุคสมัย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการก่อตั้งของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ช่วงแรกของการเปิดหลักสูตรเป็นการจัดหลักสูตรเพื่อตอบสนองนโยบายของทางภาครัฐในการผลิตครูสาขาต่าง ๆ ซึ่งสาขาดนตรีก็เป็นอีกหนึ่งหลักสูตรที่เปิดขึ้นมาเพื่อผลิตบุคลากรครุดนตรีในพื้นที่ภาคใต้ที่ยังเป็นพื้นที่ขาดแคลนในช่วงเวลานั้น แต่เมื่อเปรียบเทียบด้านพัฒนาการของหลักสูตรในปัจจุบันพบว่าได้เปลี่ยนไปจากเดิม โดยหลักสูตรปัจจุบันจัดการเรียนการสอนเพื่อเน้นผลิตนักดนตรีอาชีพที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมากกว่า

ด้านผู้สอน ผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตว่า พัฒนาการด้านการสอนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเกิดขึ้นจากสาเหตุความเหมาะสมลงตัวโดยบังเอิญ เมื่อพิจารณาพบว่า จากข้อมูลผู้สอนเครื่องสายสากลในยุคแรกมิได้จบการศึกษาทางด้านดนตรีโดยตรง แต่เกิดจากความชอบและความพยายามเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบกับผู้สอนเป็นบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานของภาครัฐอยู่แล้ว เมื่อได้มีการเปลี่ยนย้ายงานจากหน่วยงานเดิมมาสู่หน่วยงานสถาบันการศึกษาที่มีเป้าหมายในการผลิตบุคลากรทางการศึกษา จึงนับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการเกิดการเรียนการสอนเครื่องสายสากลในระดับภูมิภาคที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง จนส่งผลสืบเนื่องที่ เกิดจากความก้าวหน้าของการจัดการเรียนการสอนเครื่องสายสากลในพื้นที่ในเวลาถัดมา

ด้านผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานมาก่อน ผู้เขียนมองว่านับเป็นความท้าทายของหลักสูตรในการออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งปัจจัยการสนับสนุนของสังคมในพื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่รองรับการทำงานของผู้เรียนที่จบออกมา อันจะส่งผลต่อเนื่องกลับไปสู่คุณภาพของผู้เรียนในอนาคตอีกทอดหนึ่ง จึงกล่าวได้ว่าการเรียนการสอนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ยังเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลาในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีมาตรฐานในระดับที่สูงขึ้น แต่หากพิจารณาในด้านดี สำหรับผู้เรียนที่มีความสนใจเครื่องสายสากลในปัจจุบันนับว่ามีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้นกว่าเมื่อก่อน

ด้านการเรียนการสอน ผู้เขียนมองว่าปัจจุบันการเรียนการสอนเครื่องสายสากลมีความก้าวหน้ามากขึ้นกว่าที่ผ่านมา อาทิเช่น การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด จำนวนอาจารย์ผู้สอน ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ คุณภาพอุปกรณ์เครื่องดนตรี รวมทั้งสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมแสดงดนตรี การบริการวิชาการดนตรี การจัดอบรมต่าง ๆ นับว่ามีส่วนสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างประสบการณ์ทางด้านดนตรีแก่ผู้เรียนของหลักสูตรต่อไป

ดังนั้นการศึกษาความก้าวหน้าด้านการสอนเครื่องสายสากลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จึงเป็นเพียงข้อมูลส่วนหนึ่งที่ได้นำเสนอภาพสะท้อนความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาทางด้านดนตรี ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนมาอย่าง

ยาวนานอีกแห่งหนึ่งของภาคใต้ ผู้เขียนหวังว่าบทความชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อแวดวงการศึกษาดนตรี จากการสะท้อนภาพการจัดการศึกษาเครื่องสายสากลระดับภูมิภาคเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับบุคลากรทางการศึกษา หรือบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าและนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเครื่องสายสากลตามแต่โอกาสต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมศิลปากร. (2549). *ก่อนจะมาเป็นเพลง. ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง*.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2555). *ดนตรีศึกษา : หลักการและสาระสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรจง ทองสร้าง. (2562). *๑ ศตวรรษ การฝึกหัดครูมณฑลนครศรีธรรมราช*. พิมพ์การ.

บุญยุน ศรีมันตะ. (2560). “สานสายใยพี่น้องเอกดนตรีสงขลา” [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]

ประพันธ์ ขวัญประดับ. (2552). *บันทึกไว้ในความทรงจำ*. อนุสรณ์งานฌาปนกิจ วัดโรงวาส อ.เมือง จ.สงขลา.

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เดชมหาราช บรมนาถบพิตร. (2535). *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว* (เล่มที่ 16).

<https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=16&chap=7&page=t16-7-infodetail02.html>

สนอง คลังพระศรี. (2564, 12 ตุลาคม). *พัฒนาการของวงเครื่องสายฝรั่งในสังคมไทย*. ศิลปวัฒนธรรม.

https://www.silpa-mag.com/culture/article_48743

ภาษาอังกฤษ

Stainer, Elizabeth. (1988). *Methodology of Theory Building*. Sydney: Educology Research Associates.